

DOI 10.52363/2414-5866-2025-2-27

УДК 351+339.924(477)

*Яценко О.А., к.е.н., доц., НУЦЗУ, м. Черкаси,
ORCID: 0000-0001-7129-389X*

*Yashchenko O., Phd in economics, Associate professor, Deputy Head of
the Department of Management and Organization of Civil Defence, National
University of Civil Defence of Ukraine, Cherkasy*

РОЗВИТОК ЦЕНТРІВ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

THE DEVELOPMENT OF SECURITY CENTERS IN THE FIELD OF CIVIL DEFENSE IN MARTIAL ARTS AND THE POST-WAR PERIOD

Розглянуто концепцію розвитку центрів безпеки у сфері цивільного захисту в Україні, визначено їх роль у системі публічного управління та реагування на надзвичайні ситуації. Проведено аналіз сучасної нормативно-правової бази й окреслено напрями її вдосконалення у сфері створення та функціонування центрів безпеки. Запропоновано бачення інтегрованої моделі функціонування центрів безпеки.

***Ключові слова:** публічне управління, цивільна безпека, цивільний захист, центри безпеки, громади, фахівці у сфері цивільного захисту, воєнний стан, Україна.*

The concept of development of security centers in the field of civil protection in Ukraine is considered, their role in the system of public administration and response to emergencies is determined. The analysis of the modern regulatory framework is carried out and directions for its improvement in the field of creation and functioning of security centers are outlined. A vision of an integrated model of functioning of security centers is proposed.

***Keywords:** public administration, civil security, civil protection, security centers, communities, civil protection specialists, martial law, Ukraine.*

Постановка проблеми. Розвиток центрів безпеки у сфері цивільного захисту набуває особливого значення на вітчизняних теренах в умовах посилення ризиків, пов'язаних із природними катастрофами, техногенними аваріями, військовими загрозами й інформаційними атаками. Центри безпеки

ки виступають ключовими інституціями координації та реагування, забезпечуючи інтеграцію ресурсів держави, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та бізнесу. Відтак, існує необхідність у проведенні комплексного аналізу передумов, тенденцій і перспектив розвитку таких центрів, що є основою формування ефективної системи цивільного захисту в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі спостерігається зростаюча увага до аналізу управлінських аспектів організації навчального процесу та питання забезпечення цивільної безпеки. Значний внесок у дослідження зазначених проблем належить працям провідних учених, серед яких варто відзначити таких фахівців, як А. Бедов, Б. Демида, С. Домбровська, Н. Клименко, О. Касьян, О. Крюков, С. Крук, І. Лопатченко, П. Махортов, О. Подскальна, С. Сагайдак, Д. Тарадуда, А. Терент'єва, Ю. Харламова, В. Худавердієв, В. Федорчак та ін. Їхні дослідження становлять вагомий теоретичний і практичний внесок у розвиток відповідної галузі знань. У той же час, необхідно визначити перспективні напрями розвитку публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні крізь призму функціонування центрів безпеки в умовах євроінтеграції, воєнного стану та у післявоєнний період.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування перспектив розвитку центрів безпеки у сфері цивільного захисту з позиції визначення особливостей їхнього функціонування під час дії режиму воєнного стану та у післявоєнний період.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ характеризується високим рівнем ризиків та загроз, серед яких природні катастрофи, техногенні аварії, епідемії та воєнні конфлікти. У таких умовах ефективна система цивільного захисту стає критично важливою для забезпечення національної безпеки та захисту населення. Одним із ключових елементів цієї системи є центри безпеки, які виконують функції координації, моніторингу, прогнозування та реагування на надзвичайні ситуації. Відповідно до пп. 1 п. 2 Плану основних заходів цивільного захисту України на 2025 рік [8] органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС), Національна поліція (далі – Нацпол) і Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ) повинні забезпечити створення центрів безпеки в громадах. Адже такі центри є складником Єдиної державної системи цивільного захисту.

На наше переконання, теоретичні засади функціонування центрів безпеки передбачають застосування системного, інституційного та функціонального підходів до аналізу публічного управління. Оскільки центри безпеки розглядаються як елементи єдиної системи цивільного захисту, які виконують адаптивні й антикризові функції. У продовження

відзначимо, що системний підхід дозволяє визначити їх місце серед суб'єктів державного та публічного управління, а інституційний підхід – закцентувати увагу на правових та організаційних формах діяльності. Таким чином, розвиток центрів безпеки є не лише управлінським, а й соціально-політичним процесом.

Центри безпеки – це спеціалізовані муніципальні інституції, призначені для забезпечення комплексного управління процесами цивільного захисту в умовах надзвичайних ситуацій. Вони виконують роль комунікаційного, координаційного та аналітичного хабу, інтегруючи зусилля органів влади, екстрених служб та громадських організацій. Дана характеристика центрів безпеки надана з огляду на ст. 17¹ Положення про єдину державну систему цивільного захисту [7]. Власне, на погляд урядовців, центри безпеки створюються для забезпечення доступності для населення послуг у сфері захисту від пожеж та НС, громадської безпеки, екстреної медичної допомоги [там само]. Центри безпеки створюються органами місцевого самоврядування та включають пожежно-рятувальні підрозділи, підрозділи Національної поліції та бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Згідно з ч. 2 ст. 17¹ унаслідок інституційної взаємодії (тобто співпраці Мінрозвитку, МВС та МОЗ) затверджуються критерії утворення в населених пунктах центрів безпеки [там само]. Проєктування центрів безпеки громади варто здійснювати в об'єднаних територіальних громадах, де чисельність населення перевищує 12–15 тисяч мешканців, за умови, що значна частина жителів зосереджена саме в адміністративному центрі громади.

Аналіз правової бази та наукової літератури за обраною проблематикою дослідження [3; 4; 7; 8] дав підстави для виділення таких функцій центрів безпеки у сфері цивільного захисту:

1. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій, використання геоінформаційних систем та баз даних для оцінки ризиків.

2. Координація реагування, включно з плануванням ресурсів та управлінням взаємодією між різними структурами.

3. Організація евакуаційних заходів та надання першої допомоги населенню.

4. Інформаційне забезпечення населення, поширення повідомлень про небезпеки та рекомендацій щодо дій у надзвичайних ситуаціях;

5. Аналітична діяльність, оцінка ефективності проведених заходів та підготовка пропозицій щодо вдосконалення системи цивільного захисту.

Центри безпеки у сфері цивільного захисту виступають критично важливим елементом системи цивільного захисту, забезпечуючи таке:

– інтеграцію роботи органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях;

– підвищення оперативності та ефективності реагування на надзвичайні ситуації;

– оптимізацію ресурсного забезпечення та використання технологій для прогнозування та управління кризовими ситуаціями.

Концептуально діяльність центрів безпеки можна описати через систему функціональних напрямів, а саме: аналітичну, координаційну, інформаційну та оперативну, що взаємодіють між собою у режимі реального часу.

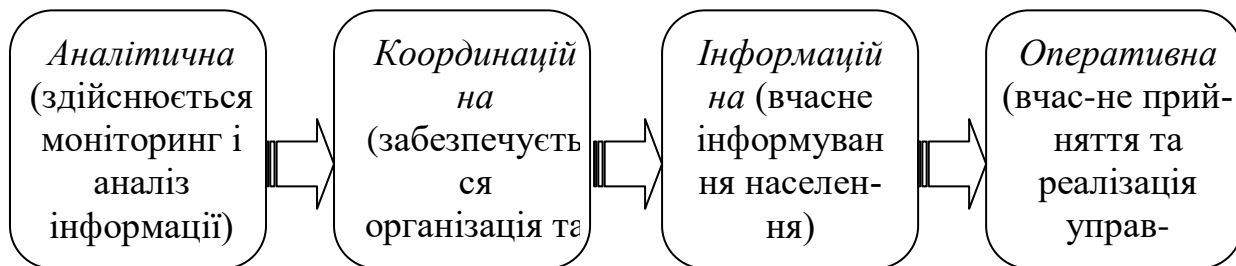

Рис. 1. Підсистеми функціонування центрів безпеки у сфері цивільного захисту

Джерело: авторська розробка

Діяльність центрів безпеки у сфері цивільного захисту регламентується низкою нормативно-правових актів, а саме:

– Конституцією України, яка гарантує право на безпечне життя та державний захист у надзвичайних ситуаціях;

– Кодексом цивільного захисту визначено основні принципи функціонування системи цивільного захисту, а також встановлено процедури планування, організації та проведення заходів цивільного захисту;

– постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України запроваджено створення та визначено засади функціонування центрів безпеки;

– локальними нормативними актами органів місцевого самоврядування забезпечується організація реагування на надзвичайні ситуації й утворення центрів безпеки в громадах.

Водночас, існує потреба у вдосконаленні законодавства в напрямку децентралізації управління та розширення повноважень місцевих органів влади щодо створення та координації центрів безпеки у сфері цивільного захисту. До речі, існуючий проєкт Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України [6] не містить вказівки щодо утворення центрів безпеки. На підставі чого висловлюємо рекомендацію щодо доопрацювання вищевказаного законопроекту.

Апріорі центри безпеки вбудовувались у систему публічного управління таким чином, щоб забезпечити її належність функціонування на

всіх рівнях управління (табл. 1). Однак поки що цього не відбувається, свідченням цього є повільні темпи створення центрів безпеки по Україні. Як зазначалось вище, на цій проблематиці зацентровано також у Плані основних заходів цивільного захисту України на 2025 рік [8].

Таблиця 1

Місце та роль центрів безпеки в Україні

№ з/п	Рівень	Підпорядкування	Основні функції
1	Національний	ДСНС України	Координація, аналітика, прогнозування
2	Обласний	Обласні адміністрації	Реагування, взаємодія з територіями
3	Місцевий	Органи місцевого самоврядування	Моніторинг, інформування населення, евакуація

Джерело: авторська розробка

Ще у 2021 році МВС визначило тезу, що допомога в розбудові державної системи цивільного захисту та створенні безпечного середовища в громадах є одними з ключових завдань ДСНС [2]. Станом на 2021 рік на території України функціонувало 36 таких центрів. ДСНС має виступати як надійний партнер у забезпеченні безпеки в територіальних громадах й активно сприяти впровадженню інфраструктурних проєктів, зокрема таких, як центри безпеки громадян [там само].

На сьогодні в Україні створено 47 центрів безпеки, а також локальні підрозділи в об'єднаних територіальних громадах [9]. Власне, у Донецькій області утворено 16 центрів, Полтавській області – 6, Івано-Франківській і Черкаській областях – по 4, Дніпропетровській і Рівненській областях – по 3, Вінницькій, Закарпатській і Чернівецькій областях – по 2, Житомирській, Київській, Одеській, Херсонській і Хмельницькій областях – по 1 [там само]. Наявні центри безпеки оснащені сучасними засобами зв'язку, інформаційними платформами та системами прогнозування.

На рис. 2 представлена інформація щодо динаміки створення та функціонування центрів безпеки в Україні. Проте аналіз динаміки утворення центрів безпеки в Україні протягом останніх 5 років дає підстави стверджувати про повільні темпи в означеному процесі.

До речі, досвід європейських країн демонструє, що швидке реагування та оперативна допомога постраждалим під час пожеж забезпечуються завдяки функціонуванню як державних, так і місцевих пожежних команд. Особливо варто відзначити, що у розвинених країнах саме місцеві пожежні підрозділи значно переважають за кількістю державні структури.

Наприклад, у Німеччині місцеві пожежні служби складають 87% від загальної кількості. Вважаю, що Україна повинна імплементувати цю європейську модель, адаптуючи її до наших умов [2].

Рис. 2. Динаміка кількості центрів безпеки в Україні
Джерело: складено на підставі [9]

Одним із ключових досягнень є впровадження в територіальних громадах нової моделі забезпечення комплексної допомоги населенню у сфері безпеки. Реформа передбачає створення центрів безпеки, які виступають інфраструктурними об'єктами громад та інтегрують життєво важливі служби, зокрема пожежно-рятувальну, медичну й правоохоронну. Такі центри виконують важливу функцію захисту населення, водночас формуючи підґрунтя для поширення високої культури безпеки серед громадян [2]. Діяльність центрів безпеки включає не лише реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення правопорядку, а й профілактичну роботу. Це охоплює запобігання правопорушенням і кризовим подіям, проведення навчання для населення щодо поведінки в екстрених ситуаціях та просвітницькі заходи.

Як відомо, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р, передбачає, що забезпечення гасіння пожеж є одним із ключових завдань органів місцевого самоврядування базового рівня, тобто об'єднаних територіальних громад. Цей напрямок охоплює розвиток існуючих та створення нових місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, а також активізацію добровільного пожежного руху у населених пунктах громади.

Важливою складовою центрів безпеки має стати їх інтеграція в культурне життя громади. Для цього пропонується створити простори, які

залучатимуть мешканців та формуватимуть позитивну звичку до відвідування центру. Зокрема, передбачено впровадження сучасних архітектурних рішень, що виділятимуть будівлі центру на тлі інших споруд громади. Також планується облаштувати прилеглі території для відпочинку громадян, створити спортивні майданчики, які могли б використовувати як мешканці громади, так і пожежники чи поліцейські для тренувальних занять.

На місцевому рівні питання безпеки життєдіяльності населення та забезпечення правопорядку перебувають у компетенції підрозділів Нацполу, ДСНС й органів місцевого самоврядування. Проте процес створення центрів безпеки відбувається нерівномірно (див. рис. 2). Територіальні громади утворюють пожежну охорону за власним бажанням, лише узгоджуючи ці рішення з підрозділами ДСНС. У результаті кількість та професійність установ місцевої пожежної охорони суттєво варіюється між регіонами. Це призводить до ситуації, коли рівень безпеки життєдіяльності громадян залежить від політичної волі керівництва громади, її фінансових можливостей та інших факторів. Таким чином, жителі різних громад мають нерівний рівень захищеності. У сучасних умовах забезпечення безпеки є однією з головних потреб населення України та має бути пріоритетом як для держави, так і для місцевого самоврядування [3].

Критерії, за якими можна методично оцінити, чи є громада безпечною, включають такі аспекти: створення якісно нового безпечного середовища, де життя і здоров'я кожного жителя виступають головною цінністю, а пріоритети місцевої влади будуються саме навколо цієї концепції реалізація стандартів реагування на кризові ситуації, які передбачають максимальний час прибуття допомоги: до 10 хвилин у міських умовах та не більше 20 хвилин у віддалених сільських районах формування нової культури безпеки шляхом об'єднання роботи пожежних розрахунків, дільничних поліцейських, екстреної медичної служби (за потреби) та використання спеціалізованої техніки й рятувального обладнання забезпечення високого рівня довіри громадян до нової структури через їх активне включення у профілактичні заходи, програми співпраці з владою, а також навчальні ініціативи; особливий акцент на тренуваннях та інтерактивних заняттях для дітей шкільного віку, організованих на базі центрів безпеки громади розвиток добровольчого руху: залучення вогнеборців і волонтерів для створення кадрового резерву під час кризових ситуацій, популяризація добровольчої служби та формування традиційних сімейних династій вогнеборців створення ефективної системи оповіщення, яка працюватиме через мультимедійні канали (радіо, мобільні додатки, месенджери, спеціалізовані боти), забезпечуючи оперативне інформування населення. Це сприятиме зменшенню ризиків втрат під час природних катаклізмів чи соціальних конфліктів покращення показників у запобіганні

правопорушенням завдяки комплексній системі відеоспостереження та оперативному реагуванню через єдину диспетчерську службу громади.

На концептуальному рівні пропонується створювати центри безпеки громад як сучасну модель управління ризиками. Це інтегровані інституції, де в одному місці може бути зосереджено пожежні команди, дільничного офіцера поліції, карету швидкої допомоги та необхідне обладнання для рятувальних і ремонтних робіт. Оперативне управління в центрах безпеки має здійснюватися через єдину диспетчерську службу під керівництвом голови громади.

На наш погляд, територіальним громадам можна запропонувати обрати одну з трьох моделей організації діяльності комунальних аварійно-рятувальних структур: 1) центр безпеки громади; 2) пункт безпеки громади; 3) розподілена комунальна аварійно-рятувальна служба.

Розгляд наявної практики створення центрів безпеки в Одеській та інших областях дає підстави стверджувати, що такі центри мають форму комунальної установи, відповідальною за яку є місцева рада [1; 9]. Для функціонування центра безпеки має бути передбачено спеціалізовану будівлю з гаражним приміщенням, здатним вміщувати щонайменше два спеціалізовані автомобілі. Будівля центру оснащується необхідними функціональними приміщеннями, серед яких:

- диспетчерська кімната, обладнана сучасними засобами зв'язку та системами оповіщення;
- приміщення для чергового персоналу рятувальників, включно з кімнатою для відпочинку під час нічних змін;
- побутове приміщення;
- приміщення для приготування та прийому їжі;
- окреме приміщення для посту Національної поліції з окремим входом;
- зона для розташування бригади невідкладної або швидкої медичної допомоги.

Штат центру безпеки включає: керівника центру; заступника керівника (за потреби); чотири чергові варти, до складу яких входять начальник варті, водій спеціалізованого автомобіля та двоє рятувальників; три або чотири диспетчери.

Робота Центру організовується в режимі цілодобового чергування. Центр обладнується спеціальним пожежним автомобілем, який оснащений цистерною, засобами пожежогасіння та різноманітними аварійно-рятувальними інструментами (бензопила, генератор, гідравлічні ножиці тощо), а також бульдозерним ножем. Особовий склад виконує не лише завдання з ліквідації пожеж, але й низку інших функцій: надання допомоги при ДТП, буксирування пошкоджених транспортних засобів, очищення доріг від снігу, усунення небезпечних дерев, ліквідація наслідків стихійних

лих, транспортування пацієнтів у критичних ситуаціях, а також забезпечення аварійного енергопостачання на короткий термін. Сили і засоби центру безпеки інтегруються до плану розрахунків поряд із професійними підрозділами ДСНС. Організаційне та методичне керівництво діяльністю центру безпеки здійснює територіальний підрозділ ДСНС. Щорічні витрати на фінансування Центру безпеки можуть становити близько 3-4 мільйонів гривень. У свою чергу, проектування і будівництво Центру вимагають інвестицій на рівні 12-15 мільйонів гривень.

Організаційна модель забезпечення безпеки та управління кризовими ситуаціями в громадах може бути структурована в ієрархічній системі, що охоплює декілька рівнів регіонального управління: *великий безпековий округ* визначається в межах нового укрупненого району або адміністративного округу. До його складу включено малі безпекові округи, що є базовими компонентами цієї структури. *Малий безпековий округ* формують також у межах укрупненого району чи адміністративного округу, однак його територія складається з кількох *безпекових дільниць*. Варто зазначити, що створення таких округів може бути неефективним при форматуванні на рівні «громада-район». Безпекова дільниця функціонує в межах окремих об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), які є самоврядними одиницями територіального устрою [3].

На рівні великого безпекового округу, у випадку виникнення кризових ситуацій, до процесу реагування залучаються ресурси та засоби з декількох Малих безпекових округів. До основних учасників реагування належать Офіс окружного урядника, територіальні підрозділи Нацполу, ДСНС, а також окружна комісія з надзвичайних ситуацій. Для ефективного управління розробляється окружний план реагування на кризові ситуації для великого безпекового округу.

На рівні малого безпекового округу, який може охоплювати територію однієї великої ОТГ або кількох малих громад, під час кризових ситуацій використовуються сили й засоби, що перебувають у компетенції місцевого Центру безпеки громади. Для ефективного контролю розробляється окружний план управління кризовими ситуаціями малого безпекового округу.

На локальному рівні безпекової дільниці, яка охоплює одну ОТГ або певну частину її території, для вирішення кризових ситуацій створюється План управління кризовими ситуаціями громади. У цьому процесі залучаються ресурси пункту безпеки громади, добровільних формувань громадян і інших локальних організацій. Таким чином, запропонована структура забезпечує багаторівневе інтегроване управління кризовими ситуаціями із чітким розподілом повноважень та ресурсів між різними адміністративними рівнями, сприяючи оперативності та ефективності реагування.

Центри безпеки громад мають потенціал виконувати не лише охоронну, але й освітню, інформаційну та виховну роль у територіальних громадах. Для досягнення цієї мети варто облаштувати конференц-зали, створити музеї добровольців-вогнеборців, а також обладнати дитячі та спортивні майданчики поблизу. На території перед головною будівлею можна організувати спеціальний плац для демонстрацій техніки, проведення виставок, змагань та інших заходів. Особливий акцент слід зробити на вихованні дітей. Добровольці можуть відвідувати школи, щоб учні мали змогу поспілкуватися з тими, кого вважають героями. Для зацікавлених учнів існує можливість приєднатися до молодіжної пожежної дружини, проводити тренування у центрі безпеки громади щосуботи, брати участь у тематичних літніх таборах, їздити на екскурсії, змагатися між собою за призи та нагороди. Частина цих дітей у майбутньому обере шлях добровольців, а решта – ні. І це зовсім не проблема, адже всі вони отримають цінний досвід реагування на надзвичайні ситуації та освоють основи домедичної допомоги. Батьки матимуть впевненість у тому, що їхні діти зростають здоровими та відповідальними громадянами. Одним із ключових принципів децентралізації є передача не лише повноважень, а й відповідальності. Кожен громадянин повинен усвідомити, що саме він відповідає за свій дім, своє подвір'я та є невід'ємною частиною спільноти. Справжнє місцеве самоврядування базується на здатності громади самоорганізовуватися та діяти незалежно. Позитивним моментом є те, що процеси створення центрів безпеки почалися по всій країні в об'єднаних громадах, але поки не достатньо.

Висновки. Отже, одним із завдань реформування системи цивільного захисту в Україні є створення центрів безпеки в громадах. З'ясовано, що наразі створено та функціонує недостатня їх кількість. Проаналізовано динаміку створення таких центрів за останні 5 років. Визначено особливості організаційного та функціонального спрямування діяльності центрів безпеки в Україні. Запропоновано доопрацювати правові документи у сфері цивільного захисту щодо обґрунтування ролі та місця центрів безпеки. Це покликано забезпечити виконання ними координаційної, аналітичної, інформаційної, просвітницької та інших функцій. Крім того, пропонується запровадження системи підготовки кадрів для таких центрів та впровадження інноваційних технологій.

Список використаних джерел:

1. В Одеській області відкрили оновлений Центр безпеки громадян за підтримки ЄІБ. URL: <https://mindev.gov.ua/news/v-odeskii-oblasti-vidkryly-onovlenni-tsentr-bezpeky-hromadian-za-pidtrymky-ieib>.

2. Допомога в розбудові державної системи цивільного захисту та створенні безпечного середовища в громадах - одне з ключових завдань ДСНС.

URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/dopomoga-v-rozbudovi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zaxistu-ta-stvorenni-bezpechnogo-seredovishha-v-gromadakh-odne-z-klyuchovix-zavdan-dsns>.

3. Концепція створення "Центрів безпеки громад" в Україні. URL: <https://uastrat.com/reforms/securityinhromadas/konczepczyia-stvorenniya-czentriv-bezpeky-gromad-v-ukrayini/>.

4. Крюков О.І., Помаза-Пономаренко А.Л., Лопатченко І.М. Публічне управління у сфері цивільної безпеки : навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2024. 170 с.

5. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Механізми забезпечення цивільної безпеки України: аспекти попередження НС на об'єктах військово-промислового комплексу // Публічне адміністрування та національна безпека. 2024. № 3 (44). URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/administration2024/3/9732>.

6. Проект Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України. URL: <https://mvs.gov.ua/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021>.

7. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова КМУ від 09.01.2014 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

8. План основних заходів цивільного захисту України на 2025 рік : розпорядження КМУ від 24.12.2024 № 1313-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennia-planu-osnovnykh-zakhodiv-tsyvilnoho-zakhystu-ukrainy-n-a1313r>.

9. Центри безпеки. URL: <https://dmpo.dsns.gov.ua/diyalnist/centri-bezpeki>.

10. Ященко О.А., Гарбуз С.В. Особливості реалізації публічного управління у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2023. № 1 (18). С. 348-354.

11. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2024. Vol. 14. Issue 1. Pp. 216–220.

References:

1. In Odessa region, an updated Citizen Security Center was opened with the support of the EIB [V Odes'kiy oblasti vidkryly onovlenyy Tsentr bezpeky hromadyan za pidtrymky YEIB]. URL: <https://mindev.gov.ua/news/v-odeskii-oblasti-vidkryly-onovlenyi-tsentri-bezpeky-hromadian-za-pidtrymky-ieib>.

2. Assistance in developing the state civil protection system and creating a safe environment in communities is one of the key tasks of the State Emergency Service [Dopomoha v rozbudovi derzhavnoyi systemy tsyvil'noho zakhystu ta stvorenni bezpechnoho seredovishcha v hromadakh - odne z klyuchovykh zavdan' DSNS]. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/dopomoga-v-rozbudovi-derzhavnoyi->

sistemi-civilnogo-zaxistu-ta-stvorenni-bezpechnogo-seredovishha-v-gromadax-odne-z-klyucovix-zavdan-dsns.

3. The concept of creating "Community Security Centers" in Ukraine [Kontseptsiya stvorennya "Tsentriv bezpeky hromad" v Ukrayini]. URL: <https://uastrat.com/reforms/securityinhomadas/konczepczyia-stvorennya-czentriv-bezpeky-gromad-v-ukrayini/>.

4. Kryukov O.I., Pomaza-Ponomarenko A.L., Lopatchenko I.M. Public administration in the field of civil security: textbook [Publichne upravlinnya u sferi tsyvil'noyi bezpeky : navch. posib.]. Kh.: NUCZU, 2024. 170 p.

5. Pomaza-Ponomarenko A.L., Taraduda D.V. Mechanisms for ensuring civil security in Ukraine: aspects of emergency prevention at military-industrial complex facilities [Mekhanizmy zabezpechennya tsyvil'noyi bezpeky Ukrayiny: aspekty poperedzhennya NS na ob'yektakh viys'kovo-promyslovoho kompleksu] // Public Administration and National Security. 2024. No. 3 (44). URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/administration2024/3/9732>

6. Draft Strategy of Public Security and Civil Protection of Ukraine [Proyekt Stratehiyi hromads'koyi bezpeky ta tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny.]. URL: <https://mvs.gov.ua/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021>.

7. On approval of the Regulation on the Unified State System of Civil Protection: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09.01.2014 No. 11. [Pro zatverdzhennya Polozhennya pro yedynu derzhavnu systemu tsyvil'noho zakhystu: postanova KМУ vid 09.01.2014 № 11]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

8. Plan of Main Measures of Civil Protection of Ukraine for 2025: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.12.2024 No. 1313-p. [lan osnovnykh zakhodiv tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny na 2025 rik : rozporyadzhennya KМУ vid 24.12.2024 № 1313-r.]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-osnovnykh-zakhodiv-tsyvilnoho-zakhystu-ukrainy-n-a1313r>.

9. Security Centers [Tsentry bezpeky]. URL: <https://dmpo.dsns.gov.ua/diyalnist/centri-bezpeki>.

10 Yashchenko O.A., Garbuz S.V. Peculiarities of the implementation of public administration in the field of training civil protection service specialists in Ukraine [Osoblyvosti realizatsiyi publichnoho upravlinnya u sferi pidhotovky fakhivtsiv sluzhby tsyvil'noho zakhystu v Ukrayini] // Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine (Series "State Administration"). 2023. No. 1 (18). P. 348-354.

11. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2024. Vol. 14. Issue 1. Pp. 216–220.